

УДК 821.161.2

Гончаренко О. М.

кандидат філологічних наук, доцент

КПІ ДВНЗ «Криворізький національний університет»

**ПАМ'ЯТІ ВЧЕНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ
(штрихи до життєпису Василя Микитовича Скрипки –
фольклориста, літературознавця, педагога,
громадсько-культурного діяча ХХ ст.)**

Стаття присвячена пам'яті вітчизняного фольклориста, літературознавця, педагога, громадсько-культурного діяча ХХ ст. Василя Микитовича Скрипки. Відзначено, що його фундаментальні праці з українського, чеського, словацького фольклору та літератури, а також педагогічна та громадсько-культурна, просвітницька діяльність на ниві освіти і науки, вказали, що це – вчений європейського рівня.

Ключові слова: діяч, фольклор.

Статья посвящена памяти отечественного фольклориста, литературоведа, педагога, общественного деятеля XX века Василия Микитовича Скрипки. Автор статьи отметила, что фундаментальные труды ученого, посвященные изучению украинского, чешского и словацкого фольклора и литературы, а также педагогическая и общественно-культурная деятельность указывают на то, что это ученный европейского уровня.

Ключевые слова: деятель, фольклор.

This article is about a folkloristic heritage of V. M. Skrypka, his comparative researches into theory and history of Slavonic folk-lore.

Key words: heritage, folk-lore.

В. М. Скрипка як фольклорист, літературознавець, педагог, громадський діяч невтомно служив Україні своєю працею, а за це отримав повагу своїх однодумців, колег і студентів. Перші спроби окреслити обсяг і значення творчої спадщини В. М. Скрипки з точки зору сучасності зробили науковці з Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії НАН України Н. С. Шумада, М. В. Гуць, які безпосередньо знали вченого, працювали разом із ним і до річниці смерті на сторінках часопису «Народна творчість та етнографія» (1998. – № 2–3) опублікували його фольклористичну працю «Нове золотисте колосся і кукіль на ниві українського народного піснетворення та віршування». У квітні 1999 року культурно-просвітницьке товариство місцевого часопису «Заграва» (№ 1(64)) опублікувало автобіографію вченого «Мій курікулюм», а роком пізніше, 14 квітня 2000 р. з ініціативи письменника-краєзнавця Г. Д. Гусейнова літературний клуб «Кур'єр Кривбасу» провів засідання, приурочене до 70-річчя з дня народження В. М. Скрипки. Тоді ж інтелігенція міста Кривого Рогу отримала від організаторів зібрання невеличку книжечку «Василь Скрипка. Все більше спогадів...» (Кривий Ріг, 2000). Вивченням фольклористичної спадщини досвідченого науковця зацікавилися викладачі, студенти нашого вузу. У 2001 році студентка заочного відділення факультету української філології Ю. О. Мартолога під керівництвом доцента О. М. Гончаренко вдало виконала навчальний проект на тему «Фольклористична діяльність В. М. Скрипки», а 16 квітня 2002 року на базі факультету української філології Криворізького педуніверситету була проведена науково-теоретична конференція «Скрипчині читання», на якій прозвучали доповіді колег, друзів про фольклористичну, педагогічну, літературну діяльність ученого. У збірнику наукових праць «Література. Фольклор. Проблеми поетики» (К., 2006. – Вип. 24) доцент Н. Г. Мельник у статті «До питання про фольклористичну діяльність В. М. Скрипки» вперше представила наукову розвідку В. Скрипки «За народною приказкою», а доцент С. В. Щербак уклала бібліографію праць

науковця. 20 вересня 2007 року на факультеті української філології КДПУ було проведено вечір пам'яті вченого та відкрито пам'ятну дошку-барельєф, приурочену до 10 річниці від дня смерті В. М. Скрипки. Цього ж року доцент О. М Гончаренко у співавторстві зі студенткою Н. В. Швець представили статтю «Фольклористичні студії В. М. Скрипки» в збірнику наукових праць «Література. Фольклор. Проблеми поетики» (К., 2007. – Вип. 28), а 18 червня 2009 року на кафедрі української та світової літератури Н. В. Швець успішно захистила магістерську роботу «Прийоми та засоби вивчення фольклорно-літературної спадщини В. М. Скрипки на уроках літературного краєзнавства». Отже, інтерес до вченого європейського рівня, до його творчого внеску в нашу науку й культуру зростає.

Василію Микитовичу Скрипці належить понад 100 наукових і науково-популярних праць з української, чеської, словацької народнопоетичної творчості, історії української літератури, які користуються заслуженим успіхом не лише в Україні, а й далеко за її межами, оскільки вирізняються високим теоретичним рівнем, використанням значної кількості рідкісного фольклорного матеріалу, новизною постановки проблеми, а також своєрідною манерою письма, що так виразно характеризувала відверту, щирю вдачу вченого, який утверджував моральні чесноти народу, був принциповим і чесним, чуйним і надзвичайно добрим до людей, які зазнали горя, несправедливості.

Василь Микитович Скрипка – неоднозначна і багатогранна постать у культурному житті України. Незважаючи на досить складні умови життя в тоталітарному суспільстві, своєрідність волелюбного характеру, завдяки таланту і наполегливій праці йому вдалося створити цілісний, неповторний світ власної творчості, що є джерелом духовного сприйняття та розуміння життя для нащадків. Усі, хто знав Василя Микитовича Скрипку, пам'ятають його як надзвичайно щирю душею, доброзичливу людину, яка несла в собі світлу енергію і щедро ділилася нею з усіма, хто був поряд. Він

знаходив добре слово для кожного, а де з'являвся Василь Микитович, там завжди пісня, там завжди усмішка, там завжди любов. Понад усе він любив рідну землю, любив Україну, любив народну пісню. Євдокія Микитівна, сестра В. М. Скрипки згадувала: *«Бувало приходять до мене на роботу і приносять мені квіточку або листочок, говорячи при цьому: "Ось дивись, уже росте, цвіте". Любив село, любив природу»* [Швец 2009: 91]. Його дитячі роки пройшли в південноукраїнських степах, на Дніпропетровщині, де в минулому гартувалася козацька воля і слава. Це сприяло формуванню степового характеру з його широкою відкритою душею, волелюбною вдачею, почуттям гумору та принциповістю, про що неодноразово вказували рідні, друзі. Його запальну молоду душу найбільше хвилювала правда, народжена в муках і стражданнях народу, вона і стала основою світогляду, моральних принципів як людини, так і вченого. Усе своє життя Василь Микитович присвятив ґрунтовному вивченню героїки, історії Степової України, невмирущого духу козацтва, зосередившись на фольклорі. Від рідної матері, від односельчан записував він пісенні скарби, пізнавав мудрість народу, його духовну красу, яка збагачувала уяву, захоплювала, наповнювала невичерпним духовним багатством, спонукала до вивчення витоків рідного народу, самобутньої культури. Його інтелектуальний потенціал вражав. Професор, доктор педагогічних наук С. О. Караман стверджував: *«Він володів такою інформацією, що, мабуть, в людській пам'яті неможливо було втримати того матеріалу і теоретично, і, мабуть, отого фольклору, який міг знати так глибоко тільки фольклорист справжній. Двісті пісень знав напам'ять, і це справді так, це не перебільшення. Він гордився від того і сам мені відверто про те говорив: "Я не знаю, Станіславе, звідки воно в мені, але оці пісні самі примушують мене і співати, і любити, і, можливо, дивитися на світ по-іншому"»* [Швец 2009: 88]. Саме пісня народна вивела його на шлях науки фольклористики, наділила мудрістю, вказала, що це інтелігент з народу. Пригадую, як розповідав Василь Микитович про один

випадок: *«Виходжу я колись на Хрещатику, а я тоді був у чорному довгому пальто з портфелем, а біля дороги стоїть жіночка з мішкою і оглядається. “Ви, жіночко хочете, щоб Вам хтось мішок піддав на плечі?” – питаю. А вона подивилася на мене та й каже: “Так, але я шукаю простішу людину”. А я відповідаю: “Ви тут простішою за мене не знайдете, зараз я Вам допоможу”»* [Швец 2009: 91]. Завдяки наполегливій праці та любові до народної пісні відбулося становлення В. Скрипки як фольклориста, котрий визначив своє кредо так: *«Мої святощі – Правда, Праця і Пісня»*.

Василя Микитовича захоплювала самобутня культура степового краю, його звичаї і традиції. Під час навчання на філологічному факультеті в Дніпропетровському університеті він зацікавлюється народознавчими працями Д. Яворницького, А. Кашенка, М. Аркаса, О. Слассіона, які суттєво позначилися на формуванні його наукових поглядів. Особливо слід відзначити публічну лекцію *«Україно-руське козацтво перед судом історії»*, яку Д. Яворницький прочитав у 1918 році перед студентами Катеринославського університету. Прогресивні погляди вченого на роль козаків в історії людства не як вандалів і розбишак, а як воїнів, чия боротьба була підпорядкована національній ідеї захищати свою рідну Україну, – захопили В. Скрипку, сприяли тому, що він ґрунтовно розпочав вивчати історію, фольклор Степової України.

Палке бажання пізнати історію та культуру рідного народу привели В. Скрипку до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України, де в 1958 році під головуванням поета-академіка М. Рильського він успішно склав вступні іспити до аспірантури. Як зазначав В. Скрипка в автобіографії: *«Потяг до аспірантури можна пояснити інтересом до многотрудної і почесної справи – вивчення фольклору»*. Невдовзі *«1959-го року організована група славістики. Мені запропоновано спеціалізуватися по чеському фольклору. Керівником призначено завкафедрою фольклористики Московського університету М. І. Кравцова»* [Скрипка 1995: 5]. Так розпочався період наукової діяльності – творчого

підйому, коли наполеглива фольклористична праця пробуджувала інтерес до пісні, захоувала в себе, бо *«вона дуже цюотлива, щира і разом з тим, безкомпромісна, правдива»* [Скрипка 1990: 69]. Виявивши неабиякий хист науковця, навесні 1962 року В. Скрипка зараховано на посаду молодшого наукового співробітника у відділ слов'янської фольклористики цього ж Інституту. Продуктивна робота В. Скрипки в складі дружної сім'ї фольклористів, до якої належали М. Гайдай, М. Гуць, Н. Шумада, В. Юзвенко, сприяла тому, як згадує доктор філологічних наук, професор Н. С. Шумада, що *«разом їздили у фольклорні експедиції, у співавторстві писали наукові статті (напр., "Роль І. Срезневського у розвитку міжслов'янських фольклористичних зв'язків". – НТЕ. – 1962. – № 4), колективні праці (напр., "Визвольний рух слов'ян у народній пісенній творчості XVII–XIX ст.". – К., 1971), виступали із спільними доповідями на міжнародних славістичних конгресах (напр., "Історико-типологічні і генетичні зв'язки в естетичній пісенності слов'ян". – Прага, 1968)»* [Шумада 1998: 22].

У 1965 р. Василь Микитович успішно захистив кандидатську дисертацію «Українська, чеська та словацька народна лірика (історико-порівняльне дослідження)» і на її основі підготував та в 1970 р. опублікував монографію. Самовіддано працюючи над народними піснями, В. М. Скрипка виступав на славістичних конференціях в Києві, Одесі, Вінниці, на VI міжнародному з'їзді в Празі. Коло його зацікавлень у фольклористичній науці чимале. Перш за все, це проблеми теорії й історії слов'янського фольклору, «шлифування» в радянській народній творчості, збирання та вивчення народних творів про голодомор. Писав він цікаво, вільно, розкуто, іноді навіть у своїй серйозності доходив до сатири на злободенні проблеми сучасності, ніколи не боявся висловлювати власні наукові і громадсько-культурні погляди, навіть коли вони розходилися з загальноприйнятими у тоталітарному суспільстві шаблонами. Підтвердженням слугують наукові розвідки вченого: «Чеські, словацькі та українські пісні про солдатчину» (Славістичний збірник. –

К., 1963), «Про композицію української, чеської та словацької народної ліричної пісні» (НТЕ. – 1963. – № 1), «Спільні мотиви громадсько-побутових пісень українців, чехів та словаків» (НТЕ. – 1963. – № 4), «Чеська пісня в дослідженнях російських та українських славістів XIX – початку XX ст. (Міжслов'янські фольклористичні взаємини : збірник статей. – К., 1963)», «До проблеми новаторності і фольклористики» (Чернівці, 1964), «Нові записи чеських пісень на Житомирщині» (НТЕ. – 1964. – № 3), «У піснях та легендах (про О. Довбуша)» (Людина і світ. – 1965. – № 8), «Слідами фольклориста В. В. Данилова (Експедиція в с. Андріївку)» (НТЕ. – 1966. – № 4), «Чеський переклад пісні про Олексу Берканюка» (НТЕ. – 1967. – № 1), «Українські народні пісні в записах Михайла Стельмаха» (К., 1969), «Народознавчі праці Василя Кравченка» (НТЕ. – 1970. – № 6), «Чарівник з Ічнящини» (Дніпро. – 1971. – № 10), «Стильові особливості суспільно-побутової пісні» (К., 1970). «З пісні слова не викинеш?» разом з листом-рецензією В. Стуса (Слово і час. – 1990. – № 10), «Шліфування у фольклорі – омана», «Радянські думи як духовна покруч доби» (Літературознавство, «Просвіта» і духовний ідеал українця : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кривий Ріг, 1994), «Про так зване шліфування у фольклорі» (Збірник наукових праць. – Т. 1. – К. ; Кривий Ріг. – 1996), «Що ж співає народ (нотатки фольклориста)» (Людина. Культура. Духовність : зб. наук. праць. – Вип. II. – К., 1996).

Василь Микитович був усебічною обізнаною людиною, а тому коло його зацікавлень не обмежувалося лише вивченням фольклору. Широта поглядів, енциклопедичні знання вченого спричинилися до вивчення як відомих, так і заборонених, забутих українських письменників і поетів XX ст. Особливий вплив на молодого науковця справила «злата Прага» 1968 року, куди він приїхав, щоб узяти участь у VI міжнародному з'їзді славістів. У Празі В. М. Скрипка зустрівся з багатьма європейськими вченими-славістами, серед яких був і відомий літературознавець, фольклорист, мовознавець

Орест Зілінський. Наукові праці Ореста Зілінського, зокрема «Українська народна пісня в чеському літературному розвитку», «Українська література в Чехії в період розвитку реалізму», «Нові шляхи до взаємного пізнання» справили величезний вплив на молодого вченого, були взірцем громадянської честі й мужності. О. Зілінський був одним із тих, хто утверджував нові шляхи і методи дослідження у фольклористиці, які суттєво розходилися з офіційною наукою, що панувала в радянській державі. Представники тоталітарного режиму не могли вибачити йому активної участі в українському національному русі, за співпрацю з «українськими буржуазними націоналістами» на Заході, зокрема з «Енциклопедією Українознавства». Саме з цієї причини упродовж 60–70 років ХХ ст. ім'я Ореста Зілінського було заборонене, а його статті не друкувалися [Мушинка 1993: 26–34]. Як визначав словацький дослідник творчості О. Зілінського М. Мушинка: *«Ще трагічнішою була доля визначної наукової праці Зілінського – збірника "Українські народні балади Східної Словаччини", який охоплював 485 текстів та 55 мелодій народних балат, трунтовну вступну розвідку, вичерпні коментарі до кожної балади, карту територіального поширення балад, три реєстри та резюме словацькою, англійською і німецькою мовами. Після останньої коректури весь набір 650-сторінкової книги, яка могла бути окрасою загальноукраїнської фольклористики, було знищено... Найвизначніший україніст Чехії на рідних землях став "persona non grata" до кінця свого життя»* [Мушинка 1993: 36]. В. М. Скрипка не лише був особисто знайомий з ученим, його працями, він ще рецензував їх [Гуць 1998: 102], популяризував серед науковців Чехословаччини, радянської України. Під впливом духовної сили таланту О. Зілінського Скрипка ознайомився з творчістю поетів пражської школи, яка формувалася у 20-ті рр. ХХ ст., серед письменників були його земляки Є. Маланюк і Д. Донцов. Він почав по-іншому дивитися на історію української літератури. Його почали приваблювати яскраві й незнані досі в Україні українські письменники:

О. Олесь, С. Черкасенко, М. Хвильовий, О. Григоренко, І. Багрянний, В. Барка, О. Тихий. Статті вченого «Читаймо Хвильового» (Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 26), «Д'горі й аванті (вперед) Івана Багряного» (Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 55–56), «Ескапізм Василя Барки» (Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 83–84) – емоційні, короткі, здебільшого сповнені болю за долю кожного українського письменника. Як відзначала доцент, кандидат філологічних наук Л. О. Донченко: *«Він дуже любив відшукати таку гарну назву. І от напише так було, і втішається, каже: "Ет, як придумав! А може хтось і не знатимає, і може хтось прочитає не через те, що я написав, а через те, що таке слово". І от Василь Микитович і в назвах душевно переживав, і кожну людину він сприймав як рану»* [Швець 2009: 90–91]. Відзначимо, стиль його розвідок особливий, оскільки вчений орієнтувався на пересічного читача, для якого, на його думку, знайомство з постатями літературного процесу мало велике значення, яке в першу чергу повинне змінити логіку думок особистості, розкрити широту літературних пошуків самих письменників, змінити ставлення читача до заборонених, викреслених, забутих постатей українського літературного процесу ХХ ст. Про письменників розстріляного відродження, а головним чином про всю українську літературу, учений писав так: *«Жодній літературі світу не випала така трагічна доля, як українській. У революцію розстріляні білими Чумак, Михайличенко, Заливчий, потім терор червоних, "своїх" – Чупринка, Зеров, Филипович, Драй-Хмара, Семенко й інші»* [Скрипка 1995: 34]. В. М. Скрипка належав до активних учасників руху, що дістав назву шістдесятництво, постійно підтримував зв'язки з такими представниками цього культурного явища, як Л. Костенко, І. Драч, Б. Олійник.

Василь Скрипка, як і Іван Світличний та Василь Стус, відзначався винятковою чуйністю до горя народу, мудрістю, патріотичною свідомістю українця, чесністю, високою моральністю, правдивістю і принциповістю. Він ненавидів зло, облуду, лицемірство, пристосуванців і, в міру своїх сил та можливостей, боровся з

ними. Тож його активна, цілеспрямована відверта наукова діяльність, незгода з офіційною русифікаторською й диктаторською політикою влади привели до того, що 1972 року вченого було звільнено з Інституту ім. М. Рильського. Як визначав В. М. Скрипка: *«Після розгляду мого рукопису про козацькі, чумацькі та рекрутські пісні у 1972 р. протягом 24 годин був відрхований з інституту. Це – наслідок. Собака зарита в іншому. Пішли дні поза академічною... Не було жалю, чи не моїм колгоспним походженням децю пояснюється? Батьки страждали все життя, бо заробляли копійки і грами. А за які шийі я маю право на розкіш? Туржив тяжко за одним, що вже не зможу так запекло йти в люди і схоплювати з губ їх невмируще слово»* [Скрипка 1995: 33]. Після багаторічних поневірянь на тимчасових роботах В. Скрипка змушений був покинути Київ і виїхати 1986 р. до Кривого Рогу, де влаштувався на роботу в Криворізькому педагогічному інституті викладачем, доцентом на кафедрі української літератури. Лише через 25 років митарств прийшла реабілітація. І навіть після пропозицій колег з інших вузів, зокрема Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України повернутися на колишню роботу, він залишився вірним осередку науковців при Криворізькому педінституті. Євдокія Микитівна, сестра В. М. Скрипки згадувала: *«Коли його запрошували в Ізмаїл завідувати кафедрою, то він мені говорить: "Їхати чи ні?" Я і відповідаю: "Їдь, будеш завідуючим кафедрою. Це я говорю тобі як людина, а якщо говорити як сестра, то часто приходиш до нас, ми тебе любимо, і для мене як для сестри краще, щоб ти залишився". Він говорить: "Куди я поїду! Помру (може почував, що скоро помре), хто мені руки складе, хто в село відвезе"»* [Швець 2009: 91–92]. Саме в Криворізькому педінституті завдяки наполегливій праці йому вдалося не лише витримати, вистояти, а й активізувати наукову діяльність талановитих учнів. Він один з перших у Придніпровському регіоні у 80 роках ХХ ст. до збирання заборонених владою фольклорних творів про голодомор залучив студентів-філологів Криворізького педагогічного вузу, які

прагнули пізнати історичну правду про велику трагедію українського народу. Саме цій болючій темі були присвячені розвідки вченого: «Голодомор у селі Межовому. Із експедицій студентів Криворізького педінституту» (Кур'єр Кривбасу, 1994) та «Виморення голодом (Вступна стаття і публікація спогадів)».

Фольклористична та літературознавча діяльність В. М. Скрипки позначилася певною мірою і на його літературній діяльності. Його перу належить опублікований у часописі «Кур'єр Кривбасу» (1995. – № 29) психологічний етюд «Яблуко», що є відображенням народного світобачення та світосприйняття через засвоєні естетичні смаки, морально-етичні норми українського фольклору та крізь призму бачення проблеми дитини війни у контексті творчості письменників-шістдесятників, діяльність яких припадає на так звану епоху «хрущовської відлиги», ідеологічним підґрунтям якої стало розвінчання культу особи Сталіна.

Проживаючи в Кривому Розі, В. М. Скрипка, крім педагогічної й наукової діяльності, брав активну участь у громадському та політичному житті міста. Він був головою Криворізького міського об'єднання «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, виступав на захист української мови. У 1994 році від Апостолівського виборчого округу № 98. В. М. Скрипка був висунутий кандидатом у народні депутати Верховної Ради. Його передвиборча програма надзвичайно актуальна і на сучасному етапі історичного розвитку України: *«Економічний, політичний і особливо духовний занепад призвів нашу країну до краю прірви. Кризовий стан триває. Реформи не йдуть. Консументи (споживачі) беруть верх над продуцентами (виробниками)... У такій багатій державі, з таким працюючим народом бачимо поспіль зубожіння і відчай... Закони не діють. Виступаю і змагаюсь за будівництво правової держави; за науково обґрунтовану розробку виходу з кризового стану; за створення законів на захист особи, виробника продуктивних економічних структур; за економічно незалежну людину, яка може бути вільною (за утвердження різноманітних форм власності); за ство-*

рення законів на захист материнства, дитинства, зміцнення сім'ї; за піднесення авторитету шкільного вчителя, чия професія має бути найпрестижнішою у суспільстві; за розробку ефективних заходів, проектів по боротьбі з економічною бідною Апостолівсько-Криворізького району; має місце радіація; потрібний постійний контроль народу, виборців за тим, чи виконують депутати свої обов'язки. Закон є закон для всіх. Дорогі земляки. Наш добробут, наша доля, наше майбутнє наших дітей залежить від нас самих. Думаймо, діймо» [Скрипка 1994]. Та задумане здійснити не вдалося, бо вибори програв кандидату від комуністичної партії. Великою заслугою В. М. Скрипки є те, що він 31 січня і 1 лютого 1990 р. записав на магнітофонну плівку свідчення в'язня сталінських і брежнєвських таборів, великого борця за свободу України Оксани Яківни Мешко, яку вчений добре знав і глибоко шанував за стійкість, мужність, мудрість та духовність. Спілкування з цією самотньою літньою жінкою, що відчайдушно боролася проти імперії зла, суттєво позначилося на принципах, які проповідував вчений, а тому був щирий, коли уточнював: «Я трохи знаю народ. Мене люблять молоді, бо вмію з ними розмовляти. Я люблю старих людей, бо знаю, що треба припадати до їхніх слідів, щоб оживити свій дух» [Скрипка 1996: 3].

У 1991 р. за сприяння письменника Яра Славутича, який мешкав у Канаді, Василь Микитович провів кілька семінарів з етнології та літературознавства в Альбертському університеті, виступив з лекцією перед віруючими Едмонтону в храмі Св. Івана. Цікавий факт після приїзду розповів В. М. Скрипка. Йому продемонстрували сучасну методику записування фольклорного матеріалу із застосуванням найновішої відеотехніки. Василь Микитович, дивлячись на їх диво, не розгубився – заявив: «Хоча ми і не володіємо такою технікою, а користуємося лише папірцем із олівцем, та все ж у нас більше, на відміну від вас, носіїв фольклору. У вас лише одна жінка знає автентичний фольклор, а у нас – кожна друга» [Гончаренко 2007: 109]. Рідкісні видання з українського

фольклору привіз із-за океану тоді вчений. Це фольклористичні дослідження О. Воропая, Ф. Колесси та багато іншої фахової літератури, якою так щедро ділився з колегами, студентами. Доцент, кандидат філологічних наук С. А. Демченко пригадує, як розпитувала його про саму поїздку, про його враження: *«На мій великий подив, Василь Микитович сказав, що було б краще, аби туди послали або молодшого, або дурнішого... З поміж вантажа, який тягнув Василь Микитович у літак з Канади, 28 кг становили книги»* [Швець 2009: 94–95].

Свої фольклористичні, літературознавчі, педагогічні та громадські погляди Василь Микитович апробував під час читання лекцій з українського фольклору та сучасної української літератури серед студентів Криворізького педінституту. Це були лекції, які були направлені на підготовлену аудиторію, їх слід було слухати і як комп'ютер запам'ятовувати, дещо можна було зафіксувати. І в цій канві лекцій Василь Микитович тут же міг заспівати маловідому народну пісню або щось цікаве розповісти, процитувати напам'ять вірші, особливо з творчості «шістдесятників». Щирий і простий у спілкуванні, він завжди звертав на себе увагу, вчив вирізняти головне від другорядного, не пнутися у начальство. Розповідав студентам, що вірші заучує дорогою на роботу – листки з писаними від руки текстами возив із собою в кишенях, щоб не марнувати часу. Пам'ятаю, як застерігав колег, щоб вони ніколи не рахували студентів: «Ви, – каже, – очима дивіться, і Ви вже повинні бачити, всі вони в групі чи ні. Не рахуйте, бо то негарна прикмета: людина може піти з життя» [Швець 2009: 88]. Студенти дуже поважали, любили Василя Микитовича, визначали, що це була настільки колоритна, яскрава особистість, яка спроможна була вразити, захопити, спонукати до саморозвитку. Завжди жвавий, емоційний, Василь Микитович постійно проводив заняття без «шпаргалок», він прагнув виховувати своїх студентів у дусі свободи і нетерпеливості до всякої тиранії, не раз підкреслював, що основне їхнє завдання після одержання вищої освіти – працювати, щоб підготувати чес-

них людей, які б допомогли перетворити Україну на добре освічену і впорядковану державу. Як викладач Василь Микитович мав великий вплив на студентів своїм ширим, людським ставленням і водночас енциклопедичними знаннями, а також сильною аргументацією та мудрим словом.

Незважаючи на здійснену титанічну працю Василя Микитовича, усе ж багато задуманого ним залишилося нереалізованим. Життя вченого несподівано обірвалося, і 21 вересня 1997 р. рідні, друзі та колеги проводили в останню путь прекрасну людину, талановитого вченого, педагога. Похований Василь Микитович у селі Вільне біля могили матері Скрипки Ганни Трохимівни. Він пішов дорогою Всієї землі. Хай буде рідна земля йому легкою, а пам'ять про нього вічна.

В особі Василя Микитовича Скрипки ми маємо визначного фольклориста, літературознавця. Його численні наукові праці становлять вагомий внесок у скарбницю не лише української, чеської, словацької, а й взагалі слов'янської фольклористичної науки. Відзначимо, відомості про життя і діяльність В. М. Скрипки внесені до 23 тому відомого словника «Хто є хто», який виходить у Кембриджі [Гуць 1998: 107].

Логічним і науково аргументованим кроком вшанування пам'яті вченого на початку XXI ст. буде реалізація його мрії: відкриття на факультеті української філології Криворізького педінституту додаткової спеціалізації «Фольклористика» для підготовки вчителів художньо-естетичного профілю, які змоделюють педагогічну стратегію, зорієнтовану на нову соціальну реальність, у лоні якої має віродитися традиційна культура в Придніпровському регіоні, зокрема на Криворіжжі. Настав час видання фольклористичних і літературознавчих праць В. М. Скрипки як друкованих, так і тих, що зберігаються в архівах, у рукописному вигляді, з метою надання можливості нащадкам вивчати творчість своїх попередників, забезпечивши, таким чином, наступність кадрів і безперервність у науці.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Гончаренко 2007 – Гончаренко О. Фольклористичні студії В. М. Скрипки / О. Гончаренко, Н. Швець // Література. Фольклор. Проблеми поетики : збірник наукових праць. – Вип. 28 / ред. А. В. Козлов та ін. – Ч. 2. – К. : Акцент, 2007. – С. 96–110.
- Гуць 1998 – Гуць М. Вірність високому покликанню українського філолога і народознавця / М. Гуць // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 2–3. – С. 98–108.
- Мушинка 1993 – Мушинка М. Україніст із Золотої Праги / М. Мушинка // Слово і час. – 1993. – № 11. – С. 29–37.
- Мушинка 1993 – Мушинка М. Орест Зілінський і його внесок в українську фольклористику / М. Мушинка // Народна творчість та етнографія. – 1993. – № 5–6.
- Скрипка 1994 – Скрипка В. Програма кандидата у народні депутати Верховної Ради від Апостолівського виборчого округу № 98 / В. Скрипка // Фонд музею «Літературно-мистецьке Криворіжжя» Криворізького педагогічного інституту.
- Скрипка 1990 – Скрипка В. З пісні слова не викинеш? / В. Скрипка // Слово і час. – 1990. – № 10.
- Скрипка 1995 – Скрипка В. Мій курікуллом... / В. Скрипка // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 33. – С. 5–7.
- Скрипка 1996 – Оксана Мешко. Свідчу / записав В. Скрипка. – К. : Українська Республіканська партія, 1996. – 56 с.
- Швець 2009 – Швець Н. В. Прийоми та засоби вивчення фольклорно-літературної спадщини В. М. Скрипки на уроках літературного краєзнавства : кваліфікаційна робота студентки денної форми навчання спеціальності «Українська мова та література з англійською мовою» на здобуття освітнього рівня «магістр» / Н. Швець. – Кривий Ріг, 2009. – 130 с.